

Lanfranc van Milaan

J. Jonkman, L. Jongen, A. de Weerd
Lanfranc van Milaan. Een bloemlezing uit zijn middeleeuwse chirurgie

Houten: Sapienta, 2016
218 bl., geïll. € 19,50
ISBN 978 90 8240 945 1

De geneeskundige en tandheelkundige hulp in de vroege en late middeleeuwen lijkt, op zijn zachtst gezegd, naar onze maatstaven vrij pover te zijn geweest. Er waren toen talloze slecht opgeleide chirurgijns, kwakzalvers, barbiers, op de markt werkende tandentrekkers en staarstekers werkzaam. Minder bekend is dat er in die tijden een kleine groep van meesterchirurgijns bestond, de zogenoemde *doctores medicinae*, die ook een academische opleiding hadden genoten of althans geletterd waren. Sommigen van hen stelden hun kennis op schrift in medische handleidingen, genoemd 'chirurgieën', handschriften waarvan een aantal nog steeds in de huidige grote universiteitsbibliotheken zijn te bezichtigen. Een van die meesterchirurgijns was Lanfranc van Milaan (1250-1306) die het beroemde werk 'Chirurgia Magna' heeft geschreven en waarvan een Middelnederlandse vertaling in Amsterdam aanwezig is.

Dit oude boek geeft inzicht in de stand van de toenmalige medische wetenschap. Het laat zien hoe er toen in de praktijk werd gewerkt,

hoe zo'n heelmeester uit die tijd over ziekten dacht en hoe deze over de behandeling ervan oordeelde. Joost Jonkman, die eerder in dit tijdschrift auteur was van een serie over middeleeuwse tandheelkunde, Ludo Jongen en Al de Weerd hebben uit de 'Chirurgia Magna' een zeer geslaagde bloemlezing van 25 onderwerpen samengesteld. Van ieder gekozen ziektebeeld wordt naast de middeleeuwse tekst de huidige vertaling getoond en van commentaar voorzien. Op een vaak sappige manier worden toenmalige, gruwelijke, behandelmethoden beschreven. Duidelijk is dat de middeleeuwer door die behandelingen vreselijk moet hebben geleden. Kennelijk bestond in die tijd maar weinig gevoel voor het lijden van de patiënt, want volgens Jonkman et al wordt nergens in het boek van Lanfranc enige empathie getoond met hun ellende.

Dit prachtig uitgegeven en geïllustreerde boek is voor iedereen die in de gezondheidszorg werkt en die belangstelling heeft voor de medische en tandheelkundige historie een absolute aanrader.

Sociale tandheelkunde in de praktijk

J. den Dekker
Sociale tandheelkunde in de praktijk
Houten: Prelum, 2016
282 bl., geïll. € 39,50
ISBN 978 90 8562 149 1

Dit boek is een geslaagde herziene en geactualiseerde versie van 'Mondzorg in sociaal perspectief', verschenen in 2008. Het betreft vooral een naslagwerk met een breed scala aan onderwerpen die betrekking hebben op de wijze waarop de mondzorg wordt uitgevoerd. Eerst worden maatschappelijke aspecten behandeld, zoals de rol van de overheid en het gezondheidszorgbeleid. Hierbij is ook aandacht voor het historisch perspectief van de mondzorg.

Daarna zijn enkele hoofdstukken gewijd aan factoren die in vraag en aanbod van de zorg een rol spelen. Hierin worden marktordening en de (mond)zorgverzekering besproken. De mondzorg voor kwetsbare ouderen is een illustratie van vraag en aanbod. De kwaliteit van de zorg komt aan de orde in de bespreking van relevante wetgeving en beleid op het gebied van kwaliteit en kwaliteitsborging. Ook het toezicht op de mondzorg en de doelmatigheid komen aan bod. Het boek begint en eindigt met de plaats van mondzorg in de samenleving als sociaal fenomeen. Daarmee is de titel verklaard.

Dit boek is makkelijk leesbaar en geeft heel toegankelijk basisinformatie over actuele problemen, zoals de mondzorg voor ouderen en de kwestie van de taakdelegatie. Aantrekkelijk zijn kaders waarin onderwerpen worden uitgelicht, voorbeelden worden gegeven en belangrijke items worden samengevat. Daarmee wordt aandacht gevestigd op belangrijke punten en wat makkelijk als saaie tekst kan worden ervaren, wordt daarmee luchtiger. Jammer is dat het geheel een goed te volgen structuur en opbouw mist. Voor verdere diepgang moet elders worden gezocht: verwijzingen in de tekst naar dergelijke bronnen hadden dat makkelijker gemaakt. Daar tegenover staat dat de inhoud zeer toegankelijk is door een uitgebreide inhoudsopgave en een gedetailleerde index. Ieder van de vrij korte hoofdstukken wordt afgesloten met kernpunten van het hoofdstuk. Dit boek is dan ook zeer geschikt als studieboek. Iedere mondzorgverlener zou het moeten bezitten, omdat het een van de weinige goede boeken over de uitvoering van de mondzorg betreft.